

TRANSCRIPCIÓ NELLY CURIEL

00:01 Hola bon dia Nelly, mira fa molts anys que ens coneixem i ens veiem però sempre hem parlat de l'actualitat i jo ara voldria que ens parlessis del passat, i del passat que, segons tinc entès has recuperat, recuperat fa poc temps i voldria que ens parlessis d'això, (00:26 Voldries que parles) del teu pare i del que has descobert del teu pare, que sembla que no en parlava gaire i que veient papers ara has començat a recuperar el passat del teu pare.

00:42 Bueno això va passar que, quan va morir el meu pare va deixar un testament i ens va posar hereves universals a la meva mare a nosaltres i tal, i va deixar un "legado" amb una noia que es deia Maria Teresa Baldric i nosaltres no la coneixíem ni sabíem ni qui era, va venir a casa i va dir - oh, moltíssimes gràcies, el seu pare era tan bona persona- ah! molt bé, molt bé, res res i tant- i llavors em vaig assabentar que aquell senyor Baldric, perquè el meu pare va passar de França el 1940 1942, ja que dir abans de tot que el meu pare no explicava res, els jueus quan van passar "l'holocausto" no varen explicar res, perquè ho varen passar tan malament, varen tenir tanta por, terror, que em deia el meu pare, que no explicaven res a casa, però em vaig assabentar per la tele que hi havia un passador que passava els Pirineus que es deia Baldric i es veu que el meu pare quan va morir, com agraïment, amb aquest senyor que es deia Baldric, li va deixar un "legado" que era un nixo i per això em vaig assabentar qui va ser, qui el va ajudar a passar.

El meu pare estava a França, era francès, va fer la guerra i el van agafar presoner de seguida el 1939, 1940, llavors quan els nazis van arribar a París ell va anar a Vichy i llavors de Vichy, jo m'imagino de Vichy va passar a Toulouse, imagino que es va posar en contacte amb la "resistance" i en allà va fer el contacte per poder passar de França a Espanya a través dels Pirineus.

A mi em va dir que va passar molta por, perquè tenia por del passador, però va pensar -prefereixo un passador que em pot enganyar, que els nazis que anaven darrere- i així va passar i ja dic, així em vaig assabentar que era el senyor Baldric el que li va passar i ell com agraïment de que es va salvar la vida pues li va donar això , aquest llegat.

Una vida molt dura... gent de la meva família morta a l'holocaust, l'holocaust, a la meva casa ha estat present però sempre present d'una manera tangencial, perquè el meu pare no volia que ningú de nosaltres fosi trista, encara que ell sempre estava trist i sempre estava... per exemple, el portero de la meva casa a França, va ser el portero el que va denunciar que hi havien jueus a tal piso, no? i per això varen agafar a les meves cosines i les van portar a Auswitch, llavors el meu pare deia sempre-no os fieis del portero por favor no le digueu res, no li digueu res- i va ser bastant bastant de por

03.14 Ara suposo que era que estava molt afectat i es clar en èpoques franquistes tampoc estava tranquil, ni estava segur de que aquí no hi haguessin depuracions contra els jueus i això el devia, el devia angoixar, per això ens deia que no parreu amb ningú, no digueu res a ningú perquè es clar això deu de colpir-lo molt

03:43 Ell penso, que això queda per tota la vida perquè jo vaig veure el meu pare, tenia mania persecutòria sempre tenia por, sempre mirava endarrera quan anàvem pel carrer Aragó i per la Rambla Catalunya i sempre mirava endarrere a veure si hi havia algú que el seguia, però el que me va dir en l'època franquista, tu sempre digues que ets francesa, qualsevol cosa, et vas al consolat de França perquè jo en Franco em fa por que vulgui sapiguer que sóc jueu que he marxat, de passar pels Pirineus , qualsevol cosa, sempre tenia por, sempre tenia por d'anar a la policia, de dir que era jueu, perquè eren unes èpoques que no són les mateixes que ara i era molt difícil ser jueu sempre ha sigut molt difícil ser jueu, hi han èpoques més difícils perquè Franco i Hitler tenien relacions, ho sabíem, perquè sinó no haguéssim passat d'estranguis no, però..... hi havia policia, hi havien espies, hi havia gent que ho deia llavors ell sabia que passava els Pirineus però aquest senyor que el passava, que finalment va ser una gran persona, el senyor Baldric podia ser, li podia dir a qualsevol que li passava, li va pagar i potser li robava, es deia, es deia, tot eren rumors, es deia que hi havia passadors que robaven, es deia, es deia...

05:00 També hi havia que mataven a la gent per poder...

05:03 Ell va tenir sort i gràcies amb ell jo he nascut, va passar molt gran i la gent que no es casava fins que no s'acabessin la segona guerra mundial i no es va casar fins bastant tard el 47 aquí a Barcelona

05:15 No li va comentar per on va passar ell per allà els Pirineus

05:19 No em va dir, no em va dir mai , és que eren coses que no es deien, es que, el jueu a més, te una mica de complexe, de què va ser una persona poc valenta, és que també ens ho tenim molt.. perquè no va fer res perquè no,és una mica perquè es va amagar perquè, perquè, sempre perquè, perquè em vaig salvar jo i no es va salvar el meu company que el va veure mort al carrer i no va fer res, hi ha una mica de culpa, de por, de culpa de tot, de tot.

05:50 Suposo que ell quan va venir de França va veure que aquí podia salvar-se i per això va passar els Pirineus, d'altra banda un cop aquí no va ser dels que van marxar sinó dels que es van quedar, a llavors, si va ser dels que es van quedar., com va passar això, és a dir, va canviar el seu passaport o simplement va tenir l'oportunitat de quedar-se aquí...

06:19 No ell tenia el passaport francès, perquè havia fet la guerra a França, doncs tenia un passaport francès i amb aquest passaport, li varen donar com un "laisser passer", com un salvoconducto que deia que podia passar per França perquè era un "ancient combatent", llavors, el que si recordo es que una vegada estàvem a l'autobús i jo vaig començar a dir "Allors enfants de la patrie", és a dir l'himne francès i em va dir, això no ho cantis mai aquí a Espanya, perquè això és un cant de la llibertat i de la república i així aquí no es pot fer i em deia, sobretot que amb la policia tinguéssim molt de compte, que no diguis mai si ets jueva, ni que sóc francesa i que anés sempre al consolat, jo m'enrecordo més d'això, no, no,recordo la por que tenia ell, era normal d'haver-ho passat molt malament, era una època no de por, de

terror m'ho va dir això, jo tenia terror per què era una maquinària nazi increïble que venia a les ciutats on estaven i portaven jo que se, dos-cents tres-cents cinc-cents soldats i ells eren tres jueus que estaven en allà, vull dir, tot era molt desproporcionat i molt, molt, molta por no ho puc explicar perquè ell tampoc ho volia explicar, ell es posava en una habitació tot sol a "oscures" i no volia parlar amb ningú, tenia molta por, sempre tenia por, sempre tenia por i al mateix temps no volia traspasar a les seves filles, ni a les seves... aquest odi als alemanys, ell deia el poble alemany és una cosa i els nazis en va ser un altre, perquè no volia que tinguéssim aquesta idea d'odi a cap poble del món, a cap país, estava bé això, això va ser intel·ligent, jo penso que va passar gràcies al Sr. Traver que va ser director del Liceo Francès i al Sr. De Fontaine perquè va ser molt amic d'ells i vull dir que jo penso que va passar i també per ser francès, el ser francès el va salvar, perquè va connectar amb una red que ja estava preparada, la red que treballaven als Pirineus i jo penso que per allà, perquè no penso que va passar per ser jueu, sinó que va passar per ser francès va intentar no dir que era jueu amb el seu nom, si s'hagués dit Levi o Cohen però com es deia Curiel, jo penso que es va salvar per tot això i per moltes circumstàncies, sempre et salves per moltes circumstàncies, un bon passador, bona gent, bona gent a la muntanya, que li devia donar, no se, poder menjar, poder dormir, poder....**08:54 acolliment** acolliment, per exemple perquè, bueno dir, el seu oncle tenia un negoci al carrer Aragó que es deia Curiel que feia un jarabe que es deia Famel, molt, molt famós jarabe Famel i per això es va quedar a Barcelona i es va casar amb la meua mare, que era filla d'un rabí era la germana del senyor Magen per això es va quedar en allà.

09:20 Jo et voldria preguntar també, si saps si el teu pare va tenir contactes amb la JOINT o simplement si quan va arribar va anar directament amb el seu oncle que el va ajudar a establir-se aquí i si va tenir la tentació, diguem-ne, d'anar-se'n, d'anar-se'n cap Estats Units o anar-se'n cap Israel en lloc de quedar-se en un país que evidentment era franquista i era feixista

09:54 Bueno amb ell no li agradava Franco, no li agradava gens, però va pensar que estava millor aquí que a França i volia tornar a França, lo que passa que bueno va començar a fer els negocis amb el meu oncle, amb el seu oncle Ravaratoritza (so fonètic) es va quedar a Barcelona on va conèixer a la meua mare, ja et dic, llavors ja es va casar i ja es va establir en aquí. En quant a lo de la JOINT lo que et diré es que tot això era molt secret, ningú sabia res i si sabien alguna cosa, no ho dirien pas a ningú, perquè els germans Sequerra sabien perfectament que això no es podia dir a ningú, encara que se que estaven vigilats per la policia, vull dir que, tothom sabia, però era una època de molt espionatge, de molt no dir res i jo suposo perquè ell va ser molt amic d'un gendre del Saquerra i segurament va tenir relacions amb ells, a mi no m'ho ha dit però per l'amistat que tenia amb aquest senyor que era el gendre del Saquerra, penso que sí, que devien tenir relacions i... o ajudava al meu pare perquè tenia diners, a la JOINT per agafar més jueus que poguessin passar la frontera, eh, oh ajudava a la gent que no tenia, per poder marxar d'Espanya, però jo no li puc dir, jo no puc assegurar lo que dic, perquè el meu pare va ser sempre molt discret i no va voler parlar d'aquestes coses, tot és molt secret això, no es deia, això no es deia, tot això era molt secret, tot això que ens va passar a casa i a moltes cases jueves, ens va

deixar molt tocats, llavors el 1960, que ja semblava la llista blanda, que ja deien que no era la dictadura, que en deien la llista blanda, el Fraga Iribarne que era Ministre de l'Interior, va dir que volia fer una llista dels jueus que vivien a Espanya, llavors el meu pare ho va plantejar a casa, nosaltres ja érem grans i vàrem dir que no, que de cap de les maneres i ell va dir no, no i d'això, ara me'n recordo que el meu pare va dir, escolta'm potser que marxem a Israel ara, potser que sigui el moment de marxar a Israel, si ja comencen a fer llistes de jueus

12:03 Però això de la llista dels jueus, es va plantejar en la comunitat israelita de Barcelona i segons tinc entès perquè m'ho va dir a mi el Carles Ondarroix(so fonètic) no es va fer la llista i ningú li va demanar la llista, curiosament o sigui varen demanar la llista , no es va fer la llista i allò de "laisse faire, laissez passer" i ningú va reclamar la llista, és curiós, mira, gràcies a Déu

12:34 Si, potser que els Estats Units comencessin a dir alguna cosa perquè ell en "samsu"(possiblement segur)que ja va començar a fer amics amb els Estats Units Franco i potser no interessava allà als Estats Units, gràcies a Déu sempre ens van ajudar, potser, no ho se lo que va passar, l'alta política, no ho se, no lo que anava a dir això que, que no ho sabien molt bé lo que passava, el meu pare quan desapareixia algú de la seva família, les seves cosines o les seves nebodes **13:01 a l'època de Hitler** o l'època de Hitler, no, no, si això és l'any 40 o 42 no sabien ben be lo que passava, lo que passava és que la gent no tornava i ells es pensaven que estaven en camps de treball, camps de.. no de la mort, "d'exterminio", sinó de "concentració", estaven en allà i quan acabessin la guerra tornarien, quan va veure que les meves cosines van morir a Auswitch i no van tornar, i l'altre que va tornar que es deia Jaqueline, va tornar amb 16 anys que li havien fet molts experiments als ovaris i l'havien deixat completament estèril, llavors ens vàrem començar, el meu pare, es va començar a assabentar que això era molt més horror del que es podia imaginar, que ja ho deien, però soto voche, ai sembla que, però no se sap, però tal, llavors es varen donar compte que havia sigut un horror i això sempre queda grabat i per això jo vull dir, vull excusar el meu pare de tot el que va passar, perquè quan diuen que els jueus varen ser molt covards, això és una cosa molt dura pels jueus, perquè no, no entenien lo que passava, no van entendre res i no tenien armes i no sabien com defensar-se i aixó li va quedar, també molt dur que algú et digui, escolta'm, és que potser no heu fet res, és que no heu fet res, que volien que fessim no sabíem res, lo que sabíem era radio macuto i no teníem res per defensar-nos , així que... jo volia aprofitar que m'heu fet aquesta entrevista per donar les gràcies al senyor Baldric que va ser el passador, a tots els catalans que han ajudat al meu pare a poder tenir menjar i dormir i varen ajudar als jueus, perquè era gent extraordinària, perquè no era fàcil en aquella època donar "cobijo" als jueus era sempre un problema, un jueu sempre és un problema i lo que volia dir, és que gràcies a tots ells, el meu pare va poder passar i jo sóc aquí gràcies a tots perquè vaig poder néixer del meu pare que va fugir, que es va poder salvar i puc donar testimoni de lo que va passar, que no era mentida és de veritat tot lo que va passar i jo puc donar testimoni d'això